

Department Of History - Syllabus

T.Y.B.A. History, Semester – V

Core Course IV – History of Medieval India (1000 CE-1526 CE)

पे.न.४ - मध्यकालीन भारताचा इतिहास (इ.स.1000 - इ.स.1526)

विभाग १ : दिल्ली सुलतान शाहीची स्थापना, विस्तार आणि ऱ्हास

- (अ) तुर्की आक्रमणापूर्वीची सामाजिक - आर्थिक आणि राजकीय परिस्थिती
- (ब) गुलाम घराणे, खीलजी घराणे उदय आणि ऱ्हास
- (क) तुघलक, सय्यद आणि लोदी घराणे

विभाग २ : दिल्ली सुलतान शाहीची प्रशासकीय संरचना

- (अ) केंद्रीय प्रशासन आणि इक्ता पद्धत
- (ब) अलाउद्दीन खिलजी यांच्या प्रशासकीय व लष्करी सुधारणा
- (क) फिरोजशाह तुघलक आणि मोहम्मद बिन तुघलक यांची सुधारणा

विभाग ३ : विजयनगर आणि बहामनी राज्यांचा उदय

- (अ) विजयनगर आणि बहामनी राज्यांचा उदय, वाढ, आणि शेवट
- (ब) विजयनगर साम्राज्याच्या प्रशासकीय, सामाजिक - आर्थिक आणि सांस्कृतिक परिस्थिती
- (क) बहामनी राज्याच्या प्रशासन, सामाजिक-आर्थिक आणि सांस्कृतिक परिस्थिती

विभाग 4 : दिल्ली सुलतानशाहीची सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक आणि संस्कृती

- (अ) सामाजिक - आर्थिक आणि धार्मिक जीवन
- (ब) शिक्षण आणि साहित्य
- (क) कला आणि स्थापत्य

मराठी संदर्भ ग्रंथ :

- २) असे होते मुघल, महाराष्ट्र राज्य साहित्य सांस्कृतिक मंडळ मुंबई, 1992
- ३) मध्ययुगीन भारत -1000 -1707, अनिल कठारे, प्रशांत प्रकाशन, जळगाव, 2013
- ४) मध्यमकालिन भरत (2106-1707), एस. जी. कोलकर, मंगेश प्रकाश, नागपूर, 1992
- ५) मध्ययुगीन महाराष्ट्र - सामाजिक आणि संस्कृतिक जीवन (1300-1650), एम.एस.मते, महाराष्ट्र राज्य साहित्य अणि सांस्कृतिक मंडळ, मुंबई, 2002
- ६) दिल्ली व शहाजहांचा इतिहास (कुंडे बी.जी. भाषांतरित), 1989
- ७) मराठी रियासत, जी. एस. सरदेसाई, लोकप्रिय प्रकाशन, मुंबई, 2012
- ८) मुसलमानी रियासत, जी. एस. सरदेसाई, भाग 1 आणि 2, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई 1993
- ९) मुघल साम्राज्याचा न्हास - भाग 3, जदुनाथ सरकार - महाराष्ट्र राज्य संस्कृत मंडळ, मुंबई, 1982

Core Course V – History of Modern Maharashtra (1818CE – 1960CE)

पे.न.५ - आधुनिक महाराष्ट्राचा इतिहास (इ.स.१८१८ - इ.स.१९६०)

विभाग १ : ब्रिटिश राजवटीची सुरुवात

- (अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील सामाजिक-आर्थिक परिस्थिती
- (ब) प्रशासन आणि न्यायव्यवस्था
- (क) आदिवासी आणि शेतकऱ्यांचे बंड

विभाग २ : सामाजिक - आर्थिक जागृती

- (अ) महात्मा जोतिराव फुले - सत्यशोधक समाज आणि सार्वत्रिक मानवतावाद
- (ब) प्रार्थना समाज
- (क) महाराष्ट्रातील विचारवंतांचे आर्थिक राष्ट्रवादातील योगदान

विभाग 3 : महाराष्ट्रातील राजकीय घडामोडी (1885 -1960)

- (अ) महाराष्ट्रातील सुधारक : जहालमतवादी आणि क्रांतिकारक
- (ब) महाराष्ट्रातील गांधीवादी चळवळींना प्रतिसाद
- (क) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ

विभाग ४ : नवीन घटकांचा उदय

(अ) सुधारकांचे शिक्षणक्षेत्रातील योगदान

(ब) स्त्रियांच्या मुक्तीसाठी सुधारकांचे योगदान

(क) वंचितवर्गाच्या उद्धारामध्ये सुधारकांचे योगदान: महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे, राजर्षी शाहू महाराज आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

मराठी संदर्भ ग्रंथ :

- १) महाराष्ट्र साहित्य समाज इतिहास, भिडे जी एल, पाटील एनडी, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, 1993.
- २) आधुनिक महाराष्ट्राचा इतिहास (1818-19 60), साहेबराव गाठाल, कैलास प्रकाशन, औरंगाबाद, 2010.
- ३) आधुनिक महाराष्ट्राचा इतिहास (1818-19 60)- (भाग-३), अनिल कठारे, विद्या पुस्तके, औरंगाबाद, 2015
- ४) आधुनिक महाराष्ट्रीयन परिवर्तनाचा इतिहास (1818 -1960), 2006
- ५) आधुनिक महाराष्ट्राचा इतिहास, शिक्षण प्रकाशक, दिपा साबळे, औरंगाबाद, 2013
- ६) आधुनिक महाराष्ट्राचा इतिहास, वाघ संदेश, मंजूळकर अंबदास, जाधव अजीतकुमार, (1818-1960), अक्षर प्रकाशन, 2010

Core Course VI A – Introduction to Archaeology

पे.न. ४ - पुरातत्व शास्त्राची ओळख

विभाग १ : पुरातत्व शास्त्राची उद्दिष्ट्ये आणि पुरातत्व पद्धती

(अ) व्याख्या, उद्दिष्ट्ये व भारतातील पुरातत्वशास्त्राचा विकास

(ब) पुरातत्वशास्त्र आणि इतिहास; पुरातत्वशास्त्र आणि इतर शास्त्रे

(क) क्षेत्रीय पुरातत्व: समन्वेषाच्या पद्धती, उत्खनन आणि कालमापन पद्धती;

पुरातत्वशास्त्राचे महत्त्व

विभाग २ : पूर्वप्रागैतिहासिक, ऐतिहासिक, आरंभीचा ऐतिहासिक काळ

अ) पुराश्मयुग आणि मध्याश्मयुग काळ

ब) नवपाषाणयुग आणि ताम्रपाषाण युग

क) महापाषाण युग आणि आरंभीचा ऐतिहासिक काळ

विभाग ३ : कोरीवलेखन शास्त्र / शिलालेख शास्त्र

(अ) व्याख्या आणि भारतीय कोरीव लेखन शास्त्राचा इतिहास

(ब) शिलालेखांचे प्रकार आणि महत्त्व

(क) ब्राम्ही आणि खारोष्ठी लिपीचे उत्क्रांती/शोध ; सम्राट अशोकाचे शिलालेख

विभाग ४ : नाणकशास्त्र

(अ) व्याख्या आणि भारतीय नाणकशास्त्राचा इतिहास

(ब) प्राचीन भारतीय नाणी : पंचमार्क/आहात नाणी, सातवाहन, पश्चिमी क्षत्रप, कुशाण आणि

गुप्त नाणी

(क) नाणक शास्त्राचे भारतीय इतिहास योगदान

मराठी संदर्भग्रंथ :

- १) महाराष्ट्रचा इतिहास - प्रगतिशील महाराष्ट्र-खंड १, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि सांस्कृतिक मंडळ, मुंबई, 2002
- २) पुरतत्व विद्या, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, देव एस बी, मुंबई 2008 (दुसरी आवृत्ती)
- ३) आर्यंचा शोधात, ढवळीकर एम. के., राजहंस प्रकाशन, पुणे, 2008
- ४) भारताची कुलकाथा, ढवळीकर एम के, राजहंस प्रकाशन, पुणे, 2017
- ५) कोने एकेकाळी सिंधुसंस्कृती, ढवळीकर एम के, राजहंस प्रकाशन, पुणे, 2006
- ६) महाराष्ट्रची कुलकाथा, ढवळीकर एम के, राजहंस प्रकाशन, पुणे, 2008
- ७) प्राचीन भारतीय ज्ञानशक्ती, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, मुंबई, 2013
- ८) पुरतत्व विद्या, ढवळीकर एम के, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि सामाजिक मंडळ, मुंबई, 1980
- ९) इतिहास: प्राचीन काळ (खंड -१) महाराष्ट्र राज्य गॅझेटियर, दर्शनिका विभाग, 2010
- १०) भारतीय लेखविद्या, गोखले शोभना, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, 2010
- ११) पुराभिलेख विद्या, गोखले शोभना, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, 1975
- १२) प्राचीन हिंदी इतिहासाची साधने, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे, 2008
- १३) महाराष्ट्रीयन काही ताम्रप्रते शिलालेख, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि सांस्कृतिक मंडळ, 1987
- १४) सातवाहन आणि पश्चिमची क्षत्रप यांचा इतिहास, मिराशी व्ही व्ही, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि सामाजिक मंडळ, मुंबई, 1979
- १५) प्राचीन हिंदी लिपीमाला, ओझा गौरीशंकर, मुंशीराम मनोहरलाल, 1971.

१६) पश्चीमी क्षत्रपचनी नानी, पाटील आशुतोष, मर्वन टेक्नॉलॉजीज, पुणे, 2017

१७) महाराष्ट्राच्या इतिहासाचे साक्षीदार, रईकर कल्पना आणि भालेराव मंजिरी, डायमंड प्रकाशन, पुणे, 2009

१८) महाराष्ट्रातील पुरातत्व, संकलीया एच. डी. आणि मते एम. एस., सांस्कृतिक मंडळ, मुंबई, 1976

१९) अशोक आणि मोर्यांचा न्हास, थापर रोमिला, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडल, मुंबई, 1988

२०) प्राचीन मराठी कोरीव लेख, तुळपुले एस जी, पुणे विद्यापिठ प्रकाशन, 1963

Core Course VII – History of the Marathas (1630CE -17107CE)

पे.न.७ - मराठ्यांचा इतिहास (1630 - 1707)

विभाग १ : मराठा इतिहास परिचय

(अ) मराठी, पर्शियन आणि युरोपीय स्रोत/साधने

(बी) 17 व्या शतकात दखनमधील – भौगालिक, राजकीय आणि आर्थिक परिस्थिती

(क) सामाजिक-सांस्कृतिक परिस्थिती, महाराष्ट्र धर्म

विभाग २ : स्वराज्याची स्थापना

(अ) शिवाजी विजापुर संबंध

(ब) शिवार्जी मुघल संबंध

(क) शिवाजीचे युरोपीय लोकांशी संबंध

विभाग 3: मराठे शाहीचे सत्ता एकत्रीकरण / दृढीकरण आणि सत्ता संघर्ष

(अ) शिवराज्यभिषेक आणि त्याचे महत्त्व; शिवाजीची कर्नाटक मोहीम

(ब) संभाजी, राजाराम आणि ताराबाई

(क) गृहयुद्ध / यादवी युद्ध : ताराबाई आणि शाहू

विभाग ४ : शिवार्जीची प्रशासन व्यवस्था

(ए) मुलकी प्रशासन

(बी) महसूल आणि न्याय प्रशासन.

(क) लष्करी प्रशासन

मराठी संदर्भग्रंथ :

- १) शिवराज्य शिवकाळ, भावे वासुदेव कृष्ण, पुणे, 1953.
- २) शिवकलीन व पेशवेकलिन स्त्री जीवन, देशमुख एस, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे, 1973
- ३) मराठेकलिन संस्था वा विचार, गायकवाड, बी.डि., सरदेसाई बी. एन, थोरात डी. बी. आणि हनमान व्ही. एन., फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, 1987.
- ४) मराठ्यांचा इतिहास, कोळकर एस.जी.,
- ५) मराठ्यांचा इतिहास, कुलकर्णी ए.आर.
- ६) शिवकालीन महाराष्ट्र, कुलकर्णी, ए. आर.
- ७) मराठ्यांच्या इतिहास, मर्डिकर मदन,
- ८) श्री राजा शिवछत्रपती, व्होल. मेहेंदळे, गजानन भास्कर, आय, जी.बी. मेहेंदळे, पुणे, 1996
- ९) छत्रपती शिवाजी, पागडी सेतु माधवराव, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, 1974.
- १०) शिवाजी व शिवकाळ, पवार जयसिंगराव (फडके प्रकाशन-कोल्हापूर)
- ११) मराठी सत्तेचा उदय, पवार जयसिंग राव, जमुनादास प्रकाशन- मुंबई). पुराणिक पीएस- शेर शिवछत्रपती छाया प्रकाश, तळेगाव दाभाडे, जुलै 2016.
- १२) मराठी सत्तेचा उत्कर्ष, रानडे एम.जी.
- १३) मराठीचा सामाजिक आर्थिक व सांस्कृतिक इतिहास, सरदेसाई बी.एन.,
- १४) मराठ्यांच्या प्रशासकीय, सामाजिक व इतिहास, बी.एस.जाधव

Core Course VII –: History of Contemporary World (1945CE-2000CE)

पे.न. ८ - समकालीन जगाचा इतिहास (1945 - 2000)

विभाग १ : शीतयुद्ध (1945-1985)

(अ) अर्थ, शीतयुद्ध आणि सुरक्षा करार

(ब) शीतयुद्धातील संघर्ष: जर्मनी, कोरिया आणि क्यूबा

(क) पाश्चिमात्य युरोपचे आर्थिक पुनरुज्जीवन; सोव्हिएत रशियाचेपूर्व युरोपशी संबंध

विभाग २ : युरोप, सोव्हियत रशिया आणि अमेरिका (1985-2000)

(अ) सोव्हियत रशियाचे विघटन

(ब) जर्मनी, युगोस्लाव्हिया आणि झेकोस्लोव्हाकियाच्या राजकीय क्षेत्रांची पुनर्निर्मिती; उदय

पश्चिम युरोपमधील युरोपियन संघाचा उदय

(क) जागतिक महासत्ता म्हणून अमेरिकेचा झालेला उदय

विभाग ३ : समान नागरिकत्वासंबंधीच्या चळवळी आणि १९४५-२००० या काळातील दोन खांबांवर आधारित जग

(अ) दक्षिण आफ्रिकेमध्ये व दक्षिण आफ्रिकेबाहेरच्या वर्णद्वेषाच्या विरुद्ध मोहिमा

(ब) अमेरिकेमधील मधील नागरिक हक्क चळवळ

(क) अल्पिप्त चळवळ

विभाग 4: महत्वाचे बदलते प्रवाह

(ए) जागतिकीकरण

(ब) निरंतर/शाश्वत विकास

(सी) स्त्रीमुक्ती स्वातंत्र्य चळवळ

मराठी संदर्भग्रंथ :

- १) विसाव्या शतकातील जग (1900 ते 2005), आचार्य धनंजय, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर,
- २) समकालीन जागतिक राजकारण, शैलेश देवोलंकर
- ३) आधुनिक जगाचा इतिहास,(१९२०-१९७५),आर. डी. गायकवाड,य.ना.कदम,डी.डी.थोरात
- ४) आधुनिक जग १९०१-२०००, य.ना.कदम
- ५) द्वितीय महायुधानंतर जगाचा इतिहास, य.ना.कदम
- ६) आधुनिक जग (१८७१-१९६५), एस.जि.कोलारकर
- ७) आंतरराष्ट्रीय संबंध, व्ही. बी. पाटील
- ८) आंतरराष्ट्रीय संबंध, अरुणा पेंडसे
- ९) आंतरराष्ट्रीय राजकारण, बी.डी. तोडकर
- १०) आधुनिक जग (१९४५ – २०००), सुमन वैद्य, शांता कोठेकर

Core Course IX A –: Research Methodology and Sources of History

पे.न.९ - संशोधन पद्धती आणि इतिहास स्रोत/साधने

विभाग १ : इतिहास : परिभाषा/व्याख्या आणि व्याप्ती

(ए) इतिहास: अर्थ, व्याप्ती आणि स्वरूप

(ब) इतिहासाचे महत्त्व

(क) इतिहास आणि साह्यकारी शास्त्रे

विभाग २ : इतिहासाची साधने / स्रोत

(अ) साधने : स्वरूप आणि प्रकार

(ब) साधनांची प्रामाणिकता आणि विश्वसनीयता / विश्वासहर्ता

(क) अभिलेखीय साधनाचे महत्त्व

विभाग ३ : इतिहास संशोधन पद्धती

(अ) माहिती गोळा करण्याच्या पद्धती

(ब) साधनांचा अन्वयार्थ आणि सामान्यीकरण

(क) तळटीपा आणि ग्रंथसूची

विभाग ४ : भारतीय इतिहासलेखनाची साधने

(अ) प्राचीन भारतीय इतिहासाची साधने

(ब) मध्ययुगीन भारतीय आणि मराठा इतिहासाची साधने

(क) आधुनिक आणि समकालीन भारतीय इतिहासाची साधने

मराठी संदर्भग्रंथ :

- १) सामाजिक संशोधन, पद्धती शास्त्र व तंत्र, आगलावे दीप, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
- २) इंटरनेट एक कल्पवृक्ष, आपटे मोहन, राजहंस प्रकाशन, पुणे, 1997
- ३) साधन चिकिस्का, बेंद्रे वी. सी.
- ४) पुराभिलेख विभाग, भास्कर धाटावकर, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
- ५) सामाजिक संशोधन पद्धती, बोधनदार सुधीर, डॉ. ओलानी,
- ६) इतिहास एक शास्त्र, देव प्रभाकर, कल्पना प्रकाशन नांदेड, 1997.
- ७) अभिलेख व्यवस्थापकाची मार्गदर्शिका, संजीव देसाई,
- ८) इतिहास लेखन शास्त्र, गफूर शेख, प्रीतम प्रकाशन, मुंबई.

- ९) इतिहास लेखन पद्धत व ऐतिहासिक स्मारके यांचा अभ्यास, गायकवाड आर. डी, फडके
प्रकाशन, कोल्हापूर
- १०) इतिहास लेखन शास्त्र, गायकवाड आर. डी., इतिहास लेखन कवी, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
- ११) साधना संकल्पना कोष, प्रभा गावकर, मा. रा सा व एस. मंडल, मुंबई
- १२) इतिहास लेखन शास्त्र, एस.एस.गाठाल, कैलास प्रकाशन, औरंगाबाद
- १३) दफ्तरखाना वर्णन व तंत्रे, खोबरेकर वि. जी, महाराष्ट्र साहित्य आणि संस्कृती
- १४) इतिहास तंत्र आणि तत्व विज्ञान, शांत कोठेकर, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर, 2007.
- १५) सामाजिक संशोधन पद्धती, गुरुनाथ नादगोंडे, फडके प्रकाशन, सोलापूर.
- १६) संशोधन पद्धती, पाटील बी. व्ही., मंगेश प्रकाश, नागपूर.
- १७) इतिहास लेखशास्त्र, राजदरेकर सुहास, विद्या प्रकाशन, नागपूर
- १८) दत्तक गावंच इतिहास, राऊत गणेश, खंड 1, 2, 3, पुणे विद्यापिठ, पुणे, 1 999.
- १९) मराठ्यांचा इतिहास, सरदेसाई बी. एन, ना.सी. फडके
- २०) इतिहास लेखन पद्धती, सरदेसाई बी एन, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, 2005.
- २१) ऐतिहासिक कागद पत्रे व स्थळे, सावंत बी. टी., साळुंखे डी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस,
- २२) इतिहास लेखनातील नवे प्रवाह, वांबूकर जास्वंदी, डायमंड प्रकाशन, पुणे, 2014.